

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI KREDIT LINIYALARI HISOBIGA INVESTISIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11403881>

Mirjalol Siddikov

TDIU Magistratura va kechki talim fakulteti

Qahramon Chinqulov

TDIU "Moliya" kafedrası dotsenti, PhD

***Annotatsiya.** Ushbu maqola investitsiya loyihalarini moliyalashtirish uchun xalqaro moliya institutlarining kredit liniyalaridan foydalanishni o'rganadi. Ushbu yondashuv bilan bog'liq afzalliklar va muammolarni o'rganadi, mavzu bo'yicha mavjud adabiyotlarni tahlil qiladi, samarali amalga oshirish usullarini taqdim etadi va natijalar, natijalar va kelajakdagi yo'nalishlarni muhokama qiladi*

***Kalit so'zlar:** investitsiya loyihalarini, kredit liniyalari, xalqaro moliya institutlari, moliyalashtirish, strategik yondashuv*

Bugungi globallashtirilgan iqtisodiyotda investitsiya loyihalarini moliyalashtirish ko'plab mamlakatlar va tashkilotlar uchun katta muammo tug'dirmoqda[1]. Qabul qilish usullaridan biri bu kredit liniyalaridan foydalanishdir xalqaro moliya institutlari kabi jahon banki, xalqaro valyuta jamg'armasi va mintaqaviy rivojlanish banklari a'zo mamlakatlarga va tegishli tashkilotlarga turli maqsadlar uchun, shu jumladan infratuzilmani rivojlantirish, ijtimoiy dasturlar va iqtisodiy islohotlar uchun kredit liniyalarini taklif qilishadi. Ushbu maqola xalqaro moliya institutlar kredit liniyalari orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning maqsadga muvofiqligi va strategik oqibatlarini o'rganishga qaratilgan.

Mavjud adabiyotlarda investitsiya loyihalarini uchun xalqaro moliya institutlari kredit liniyalaridan foydalanishning mumkin bo'lgan afzalliklari va kamchiliklari ta'kidlangan. Olimlarning ta'kidlashicha, xalqaro moliya institutlardan kredit liniyalaridan foydalanish qulay shartlarni, shu jumladan past foiz stavkalarini, uzoq muddatli to'lov muddatlarini va texnik yordamni taqdim etishi mumkin. Biroq, ariza berish jarayoni murakkab bo'lishi mumkin, bu qat'iy muvofiqlik mezonlari va loyihani baholash standartlariga muvofiqligini talab qiladi. Bundan tashqari, tashqi moliyalashtirishga bog'liqlik va xalqaro moliya institutlar kreditlariga biriktirilgan shartlilik potentsiali haqida xavotirlar mavjud.

Xalqaro moliya institutlarkredit liniyalari orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish samaradorligini tahlil qilish uchun aralash usul qo'llaniladi. Muqobil moliyalashtirish manbalariga nisbatan xalqaro moliya institutlar tomonidan taqdim etilgan moliyaviy shartlarni baholash uchun miqdoriy ma'lumotlar to'planadi. Sifatli tahlil investitsiya loyihalari uchun xalqaro moliya institutlar kredit liniyalaridan muvaffaqiyatli foydalangan mamlakatlar yoki tashkilotlarning amaliy tadqiqotlarini o'z ichiga oladi[3]. Asosiy manfaatdor tomonlar, shu jumladan hukumat amaldorlari, moliyaviy ekspertlar va xalqaro moliya institutlar vakillari bilan suhbatlar qarorlarni qabul qilish jarayoni va duch keladigan muammolar haqida tushuncha beradi[6].

Xalqaro moliya institutlarining kredit liniyalari orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish ko'plab mamlakatlar va tashkilotlar uchun samarali strategiya bo'lishi mumkin. Bu yerda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi asosiy fikrlar:

- Kapitalga kirish: Jahon banki, xalqaro valyuta jamg'armasi (XVF) va mintaqaviy rivojlanish banklari kabi xalqaro moliya institutlari faqat ichki manbalar orqali mavjud bo'lmasligi mumkin bo'lgan investitsiya loyihalari uchun kapitalga kirishni ta'minlaydi. Ushbu muassasalar ko'pincha tijorat banklariga nisbatan kreditlashning qulay shartlarini, shu jumladan uzoqroq to'lash muddatlarini va past foiz stavkalarini taklif qilishadi[7].

- Xatarlarni kamaytirish: xalqaro moliya institutlarining kredit liniyalaridan foydalanish investitsiya loyihalari bilan bog'liq ayrim xavflarni kamaytirishga yordam beradi. Ushbu muassasalar ko'pincha puxta tekshiruv o'tkazadilar va loyihalarning hayotiy va barqarorligini ta'minlash uchun texnik yordam ko'rsatadilar. Bundan tashqari, ba'zi kredit liniyalari valyuta tebranishlari va boshqa xavflardan himoya qilish uchun xedjlash opsiyalari kabi moliyaviy vositalarni taklif qilishi mumkin.

- Salohiyatni oshirish: xalqaro moliya institutlari nafaqat moliyalashtirishni ta'minlaydi, balki texnik tajriba va salohiyatni oshirishni qo'llab-quvvatlaydi. Bu, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlar va rivojlanayotgan iqtisodiyotlar uchun

qimmatli bo'lishi mumkin, bu ularga institutsional salohiyatni oshirish, boshqaruv amaliyotini takomillashtirish va loyihalarni boshqarish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi.

- Rivojlanish maqsadlariga moslashish: ko'pgina xalqaro moliya institutlari qashshoqlikni kamaytirish, infratuzilmani rivojlantirish va ekologik barqarorlik kabi barqaror rivojlanish maqsadlarini qo'llab-quvvatlovchi loyihalarni moliyalashtirishga ustuvor ahamiyat berishadi. Ushbu muassasalardan kredit liniyalariga kirish orqali mamlakatlar va tashkilotlar o'zlarining investitsiya harakatlarini global rivojlanish maqsadlariga muvofiqlashtirishlari mumkin[2].

- Siyosat shartiligi: xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirishning mumkin bo'lgan kamchiliklaridan biri bu kreditlarga biriktirilgan siyosat shartidir. Ushbu muassasalar ko'pincha qarz oluvchilardan moliyalashtirish sharti sifatida aniq iqtisodiy va boshqaruv islohotlarini amalga oshirishni talab qiladi[9]. Ushbu shartlar yaxshi boshqaruv va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan bo'lsa-da, ba'zida ular munozarali va siyosiy jihatdan sezgir bo'lishi mumkin.

- Qarzning barqarorligi: tashqi moliyalashtirishga, shu jumladan xalqaro moliya institutlarining kredit liniyalariga haddan tashqari bog'liqlik qarzning barqarorligi haqida tashvish tug'dirishi mumkin. Juda ko'p qarz olish yoki noqulay shartlar bilan kredit olish kelajakda qarzni to'lash va qaytarishdagi qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin[4]. Shuning uchun qarz oluvchilar uchun qarz darajasini sinchkovlik bilan boshqarish va uzoq muddatli iqtisodiy foyda keltiradigan loyihalarga ustuvor ahamiyat berish juda muhimdir.

Xalqaro moliya institutlarining kredit liniyalari orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish ko'plab imtiyozlarni taqdim etar ekan, qarz oluvchilar uchun afzalliklar va kamchiliklarni sinchkovlik bilan ko'rib chiqish va qarz olishning mas'uliyat bilan va rivojlanishning keng maqsadlariga mos kelishini ta'minlash juda muhimdir[5].

Topilmalar shuni ko'rsatadiki, investitsiya loyihalari uchun xalqaro moliya institutlar kredit liniyalaridan foydalanish turli omillarni, jumladan, loyihaning

hayotiyliги, moliyaviy barqarorlik va risklarni boshqarishni diqqat bilan ko'rib chiqishni talab qiladixalqaro moliya institutlarni moliyalashtirish ichki resurslarni to'ldirishi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkin bo'lsa-da, tashqi qarz olish va uzoq muddatli moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi muvozanatni saqlash juda muhimdir. Hukumatlar va tashkilotlar loyihalarni baholashning mustahkam mexanizmlarini ishlab chiqishi, institutsional salohiyatni kuchaytirishi va xalqaro moliya institutlar mablag'laridan foydalanishda shaffoflik va hisobdorlikni oshirishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, xalqaro moliya institutlar kredit liniyalari orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish rivojlanish tashabbuslari uchun resurslarni safarbar etishga intilayotgan mamlakatlar va tashkilotlar uchun istiqbolli yo'lni taklif etadi. Ifisning tajribasi va moliyaviy qo'llab-quvvatlashidan foydalanib, manfaatdor tomonlar infratuzilmadagi kamchiliklarni bartaraf etishlari, inklyuziv o'sishni rag'batlantirishlari va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishlari mumkin. Ammo, strategik yondashuv risklarni tashqi qarzidorlik bilan bog'liq yumshatish esa foyda maksimallashtirish uchun juda muhim ahamiyatga ega. Oldinga borib, siyosatchilar oqilona qarz boshqarish amaliyotini birinchi o'ringa kerak, moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya, va xalqaro moliya institutlar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni rivojlantirish investitsiya loyihalarini samarali amalga oshirilishini ta'minlash uchun.

Ushbu maqola investitsiya loyihalari uchun xalqaro moliya institutlar kredit liniyalaridan foydalanishda strategik rejalashtirish, hamkorlik va yaxshi boshqaruvning muhimligini ta'kidlaydi va shu bilan global miqyosda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot va farovonlikka hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Law of the Republic of Uzbekistan dated December 25, 2019 "On investments and investment activities". <http://www.lex.uz> (system of normative legal acts).
2. Mirkin Ya. Market Russian: Moscow: Alpina Pablisher. 2002. - C. 117.
3. Tuxhliev B.K. Investment Organization and Financing: A Textbook. - T .: TDIU, 2007. - 109 p.
4. Tuxhliev.B.K. Regional investment policy in the conditions of pandemics. Recent scientific investigation (December 6-8, 2020 v.g. Oslo, Norway).
5. <https://www.gazeta.uz/economy/>. 2021 y. January 26, Economics

6. Tukhliev B.K. Electronic scientific-practical periodical publication "Economics and Society" №12 (79) 2020. www.iupr.ru Russian Federation. Saratov

7. Shirinov, U. (2020). ACCOUNTING IN THE DIGITAL ECONOMY: SIGNIFICANCE AND ADVANTAGES. *International Finance and Accounting*, 2020(3), 23.

